

ANA TEMA¹

Sözleşme'nin 2. ve 8. maddeleri

Yaşamın Sonlandığı Durumlar

(Son güncelleme tarihi: 28.02.2026)

Giriş

“Yaşam sonu” kavramı, ulusal makamların bir kişinin yardımcı intihar veya gönüllü ötenazi yoluyla yaşamına son vermesini engellediği veya buna izin verdiği ya da yaşamı sürdüren tedaviyi sonlandırma (geri çekme) kararı aldığı durumları ifade eder. “Yaşamın sonlandığı” durumlar, genel olarak Sözleşme'nin 2. ve 8. maddeleri kapsamındaki hususları gündeme getirmektedir.

Mahkeme daha önce doktor destekli ölüm vakalarını ele almıştır. Bu kategori, düzenlenmiş ve tıbbi destek sağlanan bir ortamda gerçekleştirilen yardımcı intihar ve gönüllü ötenazi uygulamalarını kapsamaktadır. Mahkeme, ayrıca, etkilenen hastanın ölümüyle sonuçlanan, solunum desteği, suni beslenme ve sıvı alımı (hidrasyon) gibi yaşamı sürdüren veya koruyan müdahalelerin sonlandırılması ile ilgili başvuruları da incelemiştir.

Doktor destekli ölüm

Yardımlı intihar:

İçtihattan derlenen ilkeler

Mağdur sıfatı bakımından

- Onurlu bir şekilde ölme hakkı, son derece kişisel ve devredilemez bir haktır (*Sanles/Spanya* (k.k.), 2000). Bununla birlikte, bir akrabanın Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamında kendi haklarının ihlal edildiğinden şikâyetçi olduğu durumlarda, dayanılan hakkın doğrudan mağdurdan yasal halefine devredilip devredilemeyeceğinin belirlenmesine gerek yoktur. Mahkeme, daha ziyade, yakın aile bağlarının varlığını ve başvuranın daha önce davada menfaatinin bulunduğunu belirtip belirtmediğini incelemektedir (*Koch/Almanya*, 2012, § 44).

2. madde

- Mahkeme, 2. maddenin ister üçüncü bir kişinin elinden ister bir kamu makamının yardımıyla olsun, ölme hakkını tanıdığı şeklinde yorumlanamayacağına ve kişiye yaşam yerine ölümü tercih etme hakkını verdiği yönünde kendi kaderini belirleme hakkını tesis edemeyeceğine karar vermiştir (*Pretty/Birleşik Krallık*, 2002, §§ 39-40).

¹ Yazı İşleri Müdürlüğü tarafından hazırlanmıştır. Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu tercüme, Avrupa Konseyi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin onayı ile yayımlanmıştır ve sadece **Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı**nın sorumluluğu altındadır.

- Buna karşılık, 2. madde, kötüye kullanımı önlemeye ve böylece yaşam hakkını korumaya yönelik uygun ve yeterli güvencelerin de bulunması koşuluyla, ulusal makamların doktor destekli ölüme izin vermelerini veya bunu sağlamalarını engellemez (*Dániel Karsai/Macaristan*, 2024, § 145).

8. madde

- Mahkeme, Sözleşme ile korunan yaşamın kutsallığı ilkesini hiçbir şekilde göz ardı etmeden, yaşam kalitesi kavramının 8. madde kapsamında önem kazandığı kanaatindedir. Tıbbi alanda giderek artan gelişmelerin ve daha uzun süre yaşama beklentilerinin mevcut olduğu bir dönemde, birçok insan, güçlü bir şekilde benimsedikleri benlik ve kişisel kimlik fikirleriyle çelişen bir şekilde, yaşlılık döneminde veya ileri düzeyde fiziksel ya da zihinsel çöküntü içerisinde yaşamlarını sürdürmeye zorlanmamaları gerektiği konusunda endişe duymaktadır (*Pretty/Birleşik Krallık*, 2002, § 65).
- Bir kişinin ne zaman ve ne şekilde hayatının sona ereceğine karar verme hakkı, kişinin bu konuda özgürce karar verebilecek ve buna göre hareket edebilecek durumda olması koşuluyla, 8. madde kapsamındaki özel hayata saygı gösterilmesi hakkının bir yönünü oluşturmaktadır (*Haas/İsviçre*, 2011, § 51; *Koch/Almanya*, 2012, § 52).
- Doktor destekli ölüme erişim, 8. maddede yer alan özel hayata saygı hakkının temel yönleriyle bağlantılıdır ve Sözleşme'nin tam olarak özünü oluşturan özerkliğe, fiziksel ve zihinsel bütünlüğe ve insan onuruna saygı ile ilgilidir (*Dániel Karsai/Macaristan*, 2024, § 85).
- Bir Devletin yardımcı intihara ilişkin zorunlu veya cezai tedbirler uygulaması, 8 § 1 maddesi anlamında başvuranın özel hayatına müdahale teşkil eder ve 8 § 2 maddesi uyarınca gerekçe gösterilmesini gerektirir (*Pretty/Birleşik Krallık*, 2002, § 62).
- Sözleşmenin 8. maddesi, söz konusu maddi hakkın henüz tesis edilmediği durumlarda, yargısal denetim hakkını da kapsayabilir (*Koch/Almanya*, 2012, § 53). Özel hayata saygı hakkının ulusal düzeyde uygun bir şekilde güvence altına alınması için, kişilerin iç hukuk yargılamalarında 8. maddeden kaynaklanan argümanlara dayanabilmeleri ve bu argümanların ulusal mahkemelerin kararlarında değerlendirilmesini ve uygun durumlarda da dikkate alınmasını sağlayabilmeleri gerekir (*Nicklinson ve Lamb/Birleşik Krallık* (k.k.), 2015, § 81).
- Mahkeme, 8. maddenin olası bir ihlalini değerlendirirken, kararın özgürce ve bunun gerektirdiklerini tam olarak anlayarak verilmemesi hâlinde, ulusal makamları bir kişinin kendi hayatına son vermesini önlemeye zorunlu kılan Sözleşme'nin 2. maddesine atıfta bulunmuştur (*Haas/İsviçre*, 2011, § 54, *Dániel Karsai/Macaristan*, 2024, § 141).
- Doktor yardımcı ölüm konusunda Devletlere tanınması gereken takdir yetkisinin genişliğini belirlerken, yaşam hakkını ve söz konusu hassas meselenin etkilediği diğer ilgili değerleri korumak için uygun olan yöntemlerin seçiminin, belirli bir toplumdaki yerel koşullar ve kurumlar tam olarak değerlendirilerek yapılması gerektiği göz önünde bulundurulmalıdır (*Dániel Karsai/Macaristan*, 2024, § 141).
- Mahkeme, özellikle tedavisi mümkün olmayan rahatsızlıkları bulunan hastalar söz konusu olduğunda, tıbbi yardımcı intiharın suç olmaktan çıkarılmasına yönelik belirli bir eğilimin ortaya çıktığını belirtmiştir. Bununla birlikte, üye Devletlerin çoğunluğu intihara yardımcı yasaklamaya ve kovuşturmaya devam etmektedir. Bu konunun son derece hassas ahlaki ve etik sorunları gündeme getirmeye devam etmesi ve demokratik ülkelerde bu konudaki görüşlerin son derece farklılık göstermesi nedeniyle, Devletlere önemli ölçüde takdir yetkisi tanınmalıdır (*aynı kararda*, §§ 143-144).

Kayda değer örnekler

- *Sanles Sanles/İspanya* (k.k.), 2000 — tetrapleji hastalığı bulunan ve hayatına son vermek için tıbbi yardım talep eden bir adamın kızının, babası adına hareket etme ehliyetinin bulunmaması.
- *Pretty/Birleşik Krallık*, 2002 — yardımcı intiharın tamamen yasaklanmasının orantısız olmaması ve bunun yaşamı güvence altına amacıyla ve savunmasız kişileri açıkça kötüye kullanım risklerinden koruma gerekliliğiyle gerekçelendirilmesi.
- *Haas/İsviçre*, 2011 — ölümcül bir ilacın reçetesinin alınması için tam bir psikiyatrik değerlendirme yapılması gerekliliğinin, toplumu ve özellikle muhakeme yeteneğinden yoksun olan hastaları acele kararlar vermekten korumaya yönelik meşru amaçlarla haklı kılınması.
- *Koch/Almanya*, 2012 — başvuranın, merhum eşine ölümcül dozda sodyum pentobarbital alma izni verilmesinin reddedilmesi nedeniyle doğrudan etkilenmesi.
- *Dániel Karsai/Macaristan*, 2024 — tedavisi olmayan ilerleyici nörodejeneratif hastalığı bulunan bir kişiye intihar yardımı sağlama eyleminin ceza hukuku kapsamında cezalandırılmasında takdir yetkisinin aşılmaması.

Sözleşme'nin diğer maddeleri kapsamında yardımcı intihar

- *Lings/Danimarka*, 2022 — ötenazi yanlısı bir doktor hakkında belirli kişilere intihar etme konusunda yardım ve tavsiye verdiği gerekçesiyle verilen mahkûmiyet kararının ve ertelenmiş hapis cezasının 10. madde uyarınca haklı ve orantılı olması.
- *Pretty/Birleşik Krallık*, 2002 — intihara yardım etme suç olarak kabul edilirken, intihar etmek için fiziksel yeterliliği olan ve olmayan kişiler arasında ayırım yapılmamasının 14. madde uyarınca objektif ve makul bir gerekçesinin bulunması.
- *Dániel Karsai /Macaristan*, 2024 — yardımcı intiharın mutlak olarak yasaklanmasına karşın, yaşamı sürdürme tedavisine bağımlı olan hastaların tıbbi tedaviyi reddetmelerine veya bunun durdurulmasını talep etmelerine izin verilmesinin 14. madde uyarınca objektif ve makul bir gerekçesinin bulunması.

Ötenazi:

İçtihattan derlenen ilkeler

Mağdur sıfatı bakımından

- 2. maddenin ihlali nedeniyle mağdur olduğu iddia edilen bir kişinin başvuru yapılmadan önce hayatını kaybetmesi hâlinde, ölen kişinin yakınları olarak gerekli yasal menfaati bulunan kişiler, ölümü ilgili şikâyetlerin öne sürüldüğü bir başvuruda bulunabilirler. Dolayısıyla, ölümüyle Devletin sorumluluğunu gündeme getirdiği iddia edilen bir kişinin çocukları da dâhil olmak üzere yakın aile üyeleri, ötenazi eylemi durumunda 2. maddenin ihlalden dolayı olarak mağdur olduklarını iddia edebilirler (*Mortier /Belçika*, 2022, §§ 112-113).

2. madde

- Mahkeme, hâlihazırda gerçekleştirilmiş bir ötenazi eyleminin 2. madde ile uyumlu olup olmadığını değerlendirirken, 8. madde kapsamındaki özel hayata saygı hakkı ile özerklik kavramını göz önünde bulundurmaktadır (*Mortier/Belçika*, 2022, § 134).
- 2. maddenin ölme hakkını öngörmemesine karşın, bu maddede yer alan yaşam hakkı, ötenazinin şartlı olarak suç olmaktan çıkarılmasını kendiliğinden yasakladığı şeklinde yorumlanamaz. Bu tür bir suç olmaktan çıkarma işleminin, kötüye kullanımı önlemek ve

böylece yaşam hakkına saygı gösterilmesini sağlamak için uygun ve yeterli güvencelerin de tesis edilmesiyle gerçekleştirilmesi gerekir (*aynı kararda*, §§ 138-139).

- Mahkeme, bu alanın karmaşıklığı ve Avrupa'da fikir birliği bulunmaması nedeniyle, Devletlere sınırsız olmayan bir takdir yetkisi tanındığını vurgulamıştır (*aynı kararda*, §§ 142-143).
- Devletin 2. madde kapsamındaki yükümlülüklerine uyup uymadığını değerlendirirken, Mahkeme, aşağıdaki unsurları dikkate almaktadır (*aynı kararda*, § 141).
 - (i) iç hukuk ve uygulamada, bir kişinin hayatına son verme kararını özgürce ve bunun gerektirdiklerini tam olarak anlayarak almasını sağlayan ötenazi öncesi prosedürlere yönelik yasal bir çerçevenin bulunup bulunmadığı;
 - (ii) mevcut davada söz konusu yasal çerçeveye uyulup uyulmadığı;
 - (iii) ötenazi sonrası inceleme mekanizmasının Sözleşme'nin 2. maddesinin gerektirdiği tüm güvenceleri sağlayıp sağlamadığı.

8. madde

- Kişisel özerklik kavramı, her bireyin kişisel alanını koruyan 8. madde kapsamındaki güvencelerin yorumlanmasının temelini oluşturan önemli bir ilkedir. Özellikle, bir kişinin, özgürce karar verebilecek ve buna göre hareket edebilecek durumda olması koşuluyla, hayatının nasıl ve ne zaman sona ereceğine karar verme hakkı, bu korumanın yönlerinden biridir (*Mortier/Belçika*, 2022, § 124).
- Mahkeme, çatışan farklı menfaatler arasındaki uyumsuzluk hakkında karar vermesinin gerektiği durumlarda, söz konusu menfaatleri dengelemek zorundadır (*aynı kararda*, § 204). Bu dengelemeyi yaparken, Mahkeme, ötenazi talebiyle ilgili olarak hastanın aile fertleri ve arkadaşlarıyla görüşürken hastanın isteğine de önem vermektedir (*aynı kararda*, § 205). Bu, sadece bir hastanın mahremiyet duygusuna saygı gösterilmesi açısından değil, aynı zamanda o hastanın tıp mesleğine ve genel olarak sağlık hizmetlerine olan güveninin korunması açısından da oldukça önemlidir (*aynı kararda*, § 207).

Kayda değer örnekler

- *Mortier/Belçika*, 2022 — yaklaşık 40 yıldır depresyon hastalığı bulunan başvuranın annesinin, ulusal yasal çerçeveye uygun olarak ötenazi yoluyla ölümü; ötenazi sonrası inceleme mekanizmasının bağımsız olmaması ve ceza soruşturmasının aşırı uzun sürmesi; annesinin bu yönde bir isteği olmaması karşısında, doktorların yasalara uygun olarak oğlunu annesinin ölümüyle sonuçlanan prosedüre dâhil etmemeleri.

Sözleşme'nin diğer maddeleri kapsamında ötenazi

- *Gawlik /Lihtenştayn*, 2021 — bir doktorun, yeterli ve makul bir kanıt sunmadan, iyi niyetle ancak asılsız bir şekilde bir meslektaşını aktif ötenazi ile suçlayan suç duyurusunda bulunması nedeniyle işten çıkarılması durumunda müdahalenin 10. madde uyarınca orantılı olarak değerlendirilmesi.

Yaşamı sürdürme tedavisinin sonlandırılması

Mevcut içtihadattan derlenen ilkeler:

Mağdur sıfatı bakımından

- Bitkisel hayatta olan kişilerin vasileri ve onlara yardım eden dernekler, kızının yaşam desteğini kapatma yetkisi veren bir mahkeme kararı almış kişi ile hiçbir bağlantısı olmadan,

Sözleşme ihlalinin doğrudan veya dolaylı mağduru olduklarını iddia edemezler. Söz konusu kanun başvuranın aleyhine uygulanmalıydı. Bireysel başvuru hakkı, Sözleşme'nin olası bir ihlalini önlemek için kullanılamaz: ancak son derece istisnai durumlarda, başvuran, gelecekteki ihlal riski nedeniyle Sözleşme ihlalinin mağduru olduğunu ileri sürebilir (*Ada Rossi ve Diğerleri/İtalya* (k.k.), 2008).

- Doğrudan mağdurun haklarının etkili bir şekilde korunmasından yoksun kalma riskinin mevcut olması ve mağdur ile başvuran arasında herhangi bir menfaat çatışmasının bulunmaması hâlinde, üçüncü bir taraf, istisnai durumlarda, savunmasız bir kişinin adına ve yerine hareket edebilir (*Lambert ve Diğerleri/Fransa* [BD], 2015, § 102).
- Ölümünün Devletin sorumluluğunu gündeme getirdiği iddia edilen bir kişinin yakın akrabaları, ihlal potansiyel veya gelecekte gerçekleşecek olsa bile, bu sıfatla 2. madde ihlalinin mağduru olduklarını iddia edebilirler (*aynı kararda*, § 115).

2. madde

- Mahkeme, Devletlerin çoğunluğu buna izin veriyor gibi görünse de, Avrupa Konseyi üye Devletleri arasında yapay yaşamı sürdürme tedavisinin sonlandırılmasına izin verme konusunda bir fikir birliği bulunmadığını gözlemlemiştir. Tedavinin sonlandırılmasına ilişkin ayrıntılı düzenlemelerin ülkeden ülkeye farklılık göstermesine karşın, karar verme sürecinde hastanın isteklerinin, bu istekler nasıl ifade edilirse edilsin, büyük önem taşıdığı konusunda fikir birliği mevcuttur. Dolayısıyla, Devletlere, sadece yapay yaşamı sürdürme tedavisinin sonlandırılmasına izin verip vermeme ve bu sonlandırmaya ilişkin ayrıntılı düzenlemeler konusunda değil, aynı zamanda hastaların yaşam hakkının korunması ile özel hayatlarına ve kişisel özerkliklerine saygı gösterilmesi hakkının korunması arasında denge kurma yolları konusunda da takdir yetkisi tanınmalıdır (*Lambert ve Diğerleri/Fransa* [BD], 2015, §§ 147-148).
- Mahkeme, Devletin 2. maddeden kaynaklanan pozitif yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğini incelerken, 8. madde kapsamındaki özel hayata saygı hakkına ve kişisel özerklik kavramına atıfta bulunmanın uygun olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla, aşağıdaki faktörlerin dikkate alınması gerekmektedir (*aynı kararda*, §§ 142-143):
 - (i) iç hukukta ve uygulamada, Sözleşme'nin 2. maddesindeki gerekliliklere uygun düzenleyici bir çerçevenin varlığı.
 - (ii) başvuranın daha önce ifade ettiği isteklerinin ve yakınlarının isteklerinin yanı sıra diğer sağlık personelinin görüşlerinin dikkate alınıp alınmadığı.
 - (iii) hastanın menfaati için alınacak en iyi karara ilişkin şüphelerin olması durumunda mahkemelere başvurma imkânı.
- Mahkeme, başvuranın bir çocuk olduğu durumlarda da aynı ilkeleri uygulamıştır (*Gard/Birleşik Krallık* (k.k.), 2017, *Afiri ve Biddarri/Fransa* (k.k.), 2020, *Parfitt/Birleşik Krallık* (k.k.), 2021).

8. madde

- Bir çocuğun yaşamını sürdürmesini sağlayan tedaviyi sonlandırma kararı, çocuğun özel hayatına saygı gösterilmesi hakkına ve aile bağları göz önüne alındığında, 8. madde kapsamında ebeveynlerin haklarına müdahale teşkil eder (*Gard/Birleşik Krallık* (k.k.), 2017, §§ 109-110).
- Ebeveynin çocuğun tıbbi bakımıyla ilgili isteği ile çocuğu tedavi eden sağlık görevlilerinin görüşü arasında uyumsuzluk bulunması hâlinde, ilgili sağlık görevlilerinin bu tür uyumsuzlukları çözüme kavuşturmak amacıyla mahkeme önüne getirmelerinin uygun olduğuna karar verilmiştir. Belirleyici olan husus, söz konusu çatışan menfaatler — yani çocuğun, ebeveynlerin ve kamu düzeni menfaatleri — arasında bulunması gereken adil denge, bu

tür konularda Devletlere tanınan takdir yetkisi sınırları içinde kurulup kurulmadığıdır; ancak, çocuğun yüksek yararının öncelikli olarak gözetilmesi gerektiği de göz önünde bulundurulmalıdır (*aynı kararda*, §§ 106-107).

Kayda değer örnekler:

- *Ada Rossi ve Diğerleri/İtalya* (k.k.), 2008 — bir kadının suni beslenmesinin ve sıvı alımının durdurulmasına izin verilmesinin olumsuz etkilerinden şikâyet eden dernek ve kişilerin, söz konusu kadınla doğrudan aile bağlarının olmaması ve kendilerini kişisel olarak etkileyecek bir ihlalin meydana gelme olasılığını kanıtlamaması nedeniyle dava ehliyetinin bulunmaması.
- *Lambert ve Diğerleri/Fransa* [BD], 2015 — tam bağımlı durumda olan bir hastanın yapay olarak hayatta kalmasını sağlayan beslenme ve sıvı alımını durdurma kararı verilmesi.
- *Gard ve Diğerleri/Birleşik Krallık* (k.k.), 2017 — ölümcül bir kalıtsal hastalığı bulunan bir bebeğin hayatta kalmasını sağlayacak tedaviyi ebeveyninin isteği dışında sonlandırma kararı verilmesi.
- *Afiri ve Biddarri /Fransa* (k.k.), 2020 — akut kalp-solunum yetmezliği sonucu bitkisel hayata giren 14 yaşındaki bir kıza uygulanan yaşamı sürdürme tedavisini sonlandırma kararı verilmesi.
- *Parfitt/Birleşik Krallık* (k.k.), 2021 — ölümcül bir hastalığı bulunan bir çocuğun “yüksek yararı” doğrultusunda yaşamını sürdürme tedavisini sonlandırma kararı verilmesi.

İlgili (ancak farklı) konular

- Ölümcül hastalığı bulunan mahkûmların tutukluluk koşulları: *Dorneanu/Romanya*, 2017.
- Tıbbi tedavinin reddi: *Pindo Mulla/İspanya* [BD], 2024.
- Ölümcül hastalar için deneysel tedaviye erişim: *Hristozov ve Diğerleri/Bulgaristan* , 2012.

Diğer atıflar

İçtihat rehberleri:

- 2. madde Rehberi - Yaşam Hakkı
- 8. madde Rehberi- Özel Hayata ve Aile Hayatına Saygı Hakkı

Diğer ana temalar:

- AIHM önünde çocuğun temsili
- Akrabaların (dolaylı mağdurların) dava ehliyeti
- Temsilcilerin dava ehliyeti

ANA İÇTİHAT ATIFLARI

Yardımlı intihar:

- *Sanles Sanles/İspanya* (k.k.), no. 48335/99, AİHM 2000-XI (kabul edilemezlik— kişi bakımından bağdaşmazlık);
- *Pretty/Birleşik Krallık*, no. 2346/02, AİHM 2002-III (Sözleşme'nin 2, 3, 8, 9 ve 14. maddelerinin ihlal edilmemesi);
- *Haas/İsviçre*, no. 31322/07, AİHM 2011 (8. maddenin ihlal edilmemesi);
- *Koch/Almanya*, no. 497/09, 19 Temmuz 2012 (8. maddenin ihlal edilmesi);
- *Nicklinson ve Lamb/Birleşik Krallık* (k.k.), no. 2478/15 ve 1787/15, 23 Haziran 2015 (kabul edilemezlik – açıkça dayanaktan yoksunluk);
- *Lings/Danimarka*, no.15136/20, 12 Nisan 2022 (8. maddenin ihlal edilmemesi);
- *Dániel Karsai/Macaristan*, no. 32312/23, 13 Haziran 2024 (tek başına değerlendirildiğinde 8. maddenin ihlal edilmemesi, 8. madde ile birlikte ele alındığında 14. maddenin ihlal edilmemesi).

Ötenazi:

- *Gawlik /Lihtenştayn*, no. 23922/19, 16 Şubat 2021 (10. maddenin ihlal edilmemesi);
- *Mortier/Belçika*, no. 78017/17, 4 Ekim 2022 (ötenazi öncesi prosedürleri düzenleyen yasal çerçeve nedeniyle 2. maddenin ihlal edilmemesi, başvuranın annesine ötenazi uygulamasının yapıldığı koşullar nedeniyle 2. maddenin ihlal edilmemesi, ötenazi sonrası incelemedeki eksiklikler nedeniyle 2. maddenin ihlal edilmesi, 8. maddenin ihlal edilmemesi).

Yaşamı sürdürme tedavisinin sonlandırılması:

- *Ada Rossi ve Diğerleri/İtalya* (k.k.), no. 55185/08 ve diğer başvurular, 2008 (kabul edilemezlik — kişi bakımından bağdaşmazlık);
- *Lambert ve Diğerleri/Fransa* [BD], no. 46043/14, AİHM 2015 (başvuranların 2. madde kapsamında kendi adlarına ileri sürdükleri şikâyetin kabul edilebilir olması, Danıştay kararının uygulanması durumunda 2. maddenin ihlal edilmemesi, 8. madde kapsamındaki şikâyet hakkında ayrıca karar vermeye gerek olmaması);
- *Gard ve Diğerleri/Birleşik Krallık* (k.k.), no. 39793/17, 27 Haziran 2017 (kabul edilemezlik – açıkça dayanaktan yoksunluk);
- *Afiri ve Biddarri/Fransa* (k.k.), no. 1828/18, 23 Ocak 2018 (kabul edilemezlik – açıkça dayanaktan yoksunluk);
- *Parfitt/Birleşik Krallık* (k.k.), no. 18533/21, 20 Nisan 2021 (kabul edilemezlik – açıkça dayanaktan yoksunluk).